

(reportáž z koncertu Rudolfa Pellara v Caféidoskopu)

V padesátých letech, na přelomu šedesátých let minulého století, když ještě v domácnostech převládalo rádio nad televizorem, jsem mimo jiné rád poslouchal příjemný mužský hlas zpívající o červené Aerovce, o drnové chajdě, či o tom, jak deštivou ulicí jdou z vojny tři chlapíci. Tyhle a ještě další písně zpíval pan **Rudolf Pellar**. Kdybychom hledali člověka jednoho sta kulturních dovedností, shodneme se všichni, že takový mezi námi žije. Je to právě pan Rudolf Pellar, který 28. února oslaví své 85. narozeniny. Za ten dlouhý čas byl hercem, tanečníkem, zpěvákem, konferenciérem, překladatelem a Bůhví čím ještě.

V pondělí 4. února 2008 přišel ten usměvavý, obrýlený a štíhlý muž do kavárny Caféidoskop, aby zazpíval Židovské písně. Přišel skromně a nenápadně, pozdravil a v ruce držel malou knížku. Doprovázet na klávesy jej nemohl nikdo jiný, než skladatel

Rudolf Pellar

foto: Tomáš Pohl ©

Milan Jíra.

Nevím, kolikrát už jsem v té malé útulné kavárničce seděl a poslouchal? Jenže sem nechodí jen fajn lidi po improvizovaném pódiu. Chodím sem i proto, abych znovu potkával prima lidi naladěné na stejné vlně. Se všemi se sice ještě neznám jménem, ale vždy se zdravíme úsměvem říkajícím: "

To je dobře, že jsme zase tady

." Tentokrát jsem byl u stolu s lidmi nadmíru milými, s Milanem Dvořákem a Věrkou Slunéčkovou, oba v rolích diváků. Věrku Slunéčkovou navíc pan Pellar vyučoval šanson. Pak si přisedla ještě jedna milá a půvabná dáma. Byla to Eva Lifková a já jsem si nedávno koupil desku, kterou ona nazpívala a věnovala ji krásné oblasti Francie - Provenci. Milovníkům Spirituál Kvintetu nemusím připomínat, koho střídala v kapele Irena Budweiserová.

Ten večer se ukázalo, že vše zlé je něčemu dobré. Elektrickým klávesám Milana Jíry totiž chyběla jakási spojovací šňůra, takže pan Pellar se rozhodl začít bez podpory kláves. Na programu byly písně v řeči jidiš. Než se rozdělím o své zážitky z koncertu pana Pellara, dovolte krátký exkurs po jazyce jidiš. Touto řečí mluvili a ještě mluví Židé. Židé, jako putující a pronásledovaná diaspora, zejména po vyhnání ze Španělska po roce 1492, bloudili Evropou od západu na východ a zpátky. Jidiš je proto jazyk obsahující v sobě prvky východních i západních jazyků. Na území dnešní České republiky byla v historii tato řeč různě nazývána: Západní jidiš, pemiš-tajč, tajč meriš či lašon Aškenaz. Jidiš ale nechápejme jako uměle vytvořenou hatmatilku. Jidiš byl živý jazyk se svou fonetikou, skladbou, písmem. Ve východní Evropě z tohoto jazyka vzešla bohatá literatura, ale v západní Evropě tento jazyk v podstatě zanikl. Jednou z hlavních příčin byla germanizace, která byla rubem tolerančních opatření Josefa II. Židé povinně hlásili své příjmení v německém jazyce. Němčina potřela původní jazyky, tedy hebrejštinu, a tedy i jidiš. Postupně zde docházelo i k počesťování a situace v republice po roce 1918, jako v demokracii uprostřed Evropy, byla příznivá i pro Židy jako rovnoprávné občany. Následoval holocaust, kdy došlo k metodické likvidaci Židů bez ohledu na jejich jazyk, sociální zařazení, věk a pohlaví. Často užíváme v běžném životě výrazy, které se do češtiny dostaly z jidiš či hebrejštiny. Každý zná například výraz mešuge a oblíbený je i hudební styl klezmer. Díky geniálnímu Karlu Poláčkovi jsme poznávali zejména řeč pražských Židů ústy pana Načeradce a jiných lidí izraelského vyznání: chucpe (drzost), nebích (chudák), póvl (brak), šnorer (žebrák) či chamr (pitomec).

Pan Pellar zahájil něžnou písni o břízce a jejích šeptajících lístcích, zpívanou a cappella. Jenže po potlesku tu stále nebyla ona správná "lajna" ke klávesám. Proto vzal do ruky onu malou knihu, což nebylo nic menšího, než nádherné povídky Karla Poláčka z jeho knihy Povídky izraelského vyznání. Díky technickým problémům jsme vyslechli povídku, v níž pan Freundfeld vypráví o jedné svatbě, kde měl rebe kráááskou řeč? (však si taky řekl o pět stovek) a o tom, jak se oženil pan Bondy. Je velmi těžké reprodukovat texty Karla Poláčka hovořící jazykem židovské menšiny. Tohle uměl dokonale Hugo Haas, vzpomeňme na Muže v ofsajdu. Přednes pana Pellara nás místy rozesmál k slzám. Zaplaťbůh za opožděně zapojené klávesy pana Jíry!

Pan Pellar krom toho, že u každé jidiš zpívané písně tlumočil její obsah, také vyprávěl, jak se k této tématice dostal. Když byl členem Městských divadel pražských v období nezapomenutelného dramaturga a překladatele Oty Ornesta (bratra Jiřího Ortena a herce Zdeňka Ornesta), stalo se z recitace v jidiš vystoupení na Židovské náboženské obci a z recitace byl, jak jinak u pana Pellara, i zpěv. No, a jako každý z jeho generace, kam patřili i mí rodiče, měl ve škole kamarády, kteří nejprve museli díky bestiím v lidské podobě nosit žlutou hvězdu, a s nimiž se většinou po válce tato generace již nesetkala, protože nemají ani hroby. Snad i znalostí židovské kultury, kam patří i jidiš, klademe s úctou imaginární květiny na hroby těch miliónů nevinných zavražděných lidí. Ale písně zpívané panem Pellarem byly většinou veselé. Byly o lásce, plné krásné poezie, a od autorů, o nichž se dnes většinou nic neví. Byly o děvčeti, které šije, a o chlapci, který jí ukradne nitku, aby ji mohl omotat svým objetím. Píseň o tom, jak se rebe rozveselí a hraje mu housličky, činelky i buben. Zněla i smutná o pasáčkovi,

A Pintele!

Napsal uživatel Tomáš Pohl
Středa, 13 Únor 2008 04:00

který hledá ovečku. Pan Pellar se místy dával i do tance a publikum nenechal v klidu. Zpíval i česky o tom, jak děvče Chanele (Haničku) učí její milý názorně hebrejsky, či známou píseň *Tu mbalalajka*

(Zní balalajka), při které si naplno s ním zpíval i Milan Dvořák, protože tahle píseň zní i v jeho pořadu o písničkáři Alexandru Galičovi.

Přestávka byla využita k přáním. Přáním bylo vyhověno, a tak zněla píseň A pintele (A tečka?). Žid píše rebemu a za každou důležitou zprávou udělá tečku.

Český text o tom, jak pan císař pije čaj, či jak usíná (obklopen vojskem řvoucím: *Tiše, tiše!*) vyvolala salvy smíchu. Co by byl Caféidoskop bez přídavku? Pan Pellar přidal známou píseň z muzikálu Šumař na střeše:

Jo, kdybych já byl Róčild

. Tenhle muzikál jsem poprvé viděl v roce 1968 s Ladislavem Peškem v Národním divadle. Jenže na popud herce Ilji Racka si pan Pellar vytvořil vlastní text. A úplně nakonec zněla známá píseň G. Becauda o důležitosti kvetoucí růže, ale s textem již bohužel nežijícího básníka Ivo Štuky.

Někdo je starý hned po narození. Někdo by těm daleko mladším mohl rozdávat elán a charisma, a ještě by zbylo. Pan Rudolf Pellar patří do té druhé skupiny. Myslím, že jsme se v Caféidoskopu s panem Pellarem neviděli naposled. Přeji mu k jeho narozeninám hodně zdraví a pořád dobré publikum. Vše nej, milý pane Pellare.